

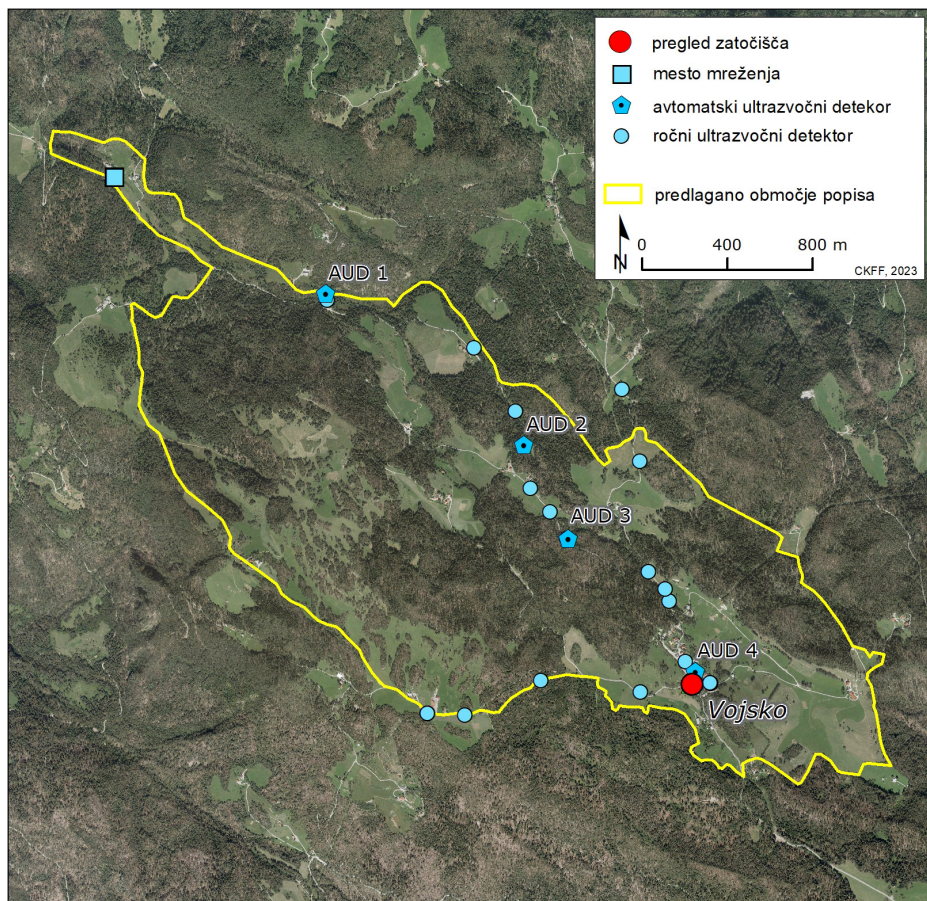
Rezultati akcije "BioJuriš" - Vojsko 2023

Primož Presetnik, Eva Pavlovič

Še nikoli poprej ni bila akcija "BioJuriš" v Sloveniji organizirana na tako visoko ležečem območju (Slika 8). Večina raziskovalnega okoliša je ležala nad 1000 m n. m., zato ni čudno, da je bilo predhodnih podatkov o netopirjih bore malo. Pravzaprav sta bila opravljena le dva pregleda cerkve sv. Jožefa v zaselku Planina na Vojskem (Slika 9a). To cerkev, ki stoji v najbližji sosesčini ČŠOD Vojsko, ki je letos gostil "BioJuriš", je 19. 6. 2006 pregledala Marjetka Šemrl, sicer priznana avtorica večine skic na popisnih listih državnega monitoringa netopirjev, in ob tem zabeležila malo "netopirščakov" male in velike velikosti. Živih netopirjev ni videla, kot jih ni videl desetletje kasneje prvi avtor tega poročila, ko je 13. 7. 2017 zabeležil le malo netopirsko gvano.

Omenjeni pregledi so skoraj zapečatili usodo ponovnega pregleda cerkve. Ta je bil naprten Moniki, češ, ker praviš, da boš tam malo prej, če ti bo dolgčas, preglej še cerkev. Usoda je hotela, da so bili tistega dne (16. 6. 2023) v Idriji zastoji in se avtor nisem mogel prebiti proti severu, zato sem se že pred načrtovano uro prihoda znašel na Vojskem. Tik pred cerkvijo sem srečal botanika, in po kratkem klepetu z njim in po nekaj metrih vožnje opazil odprta vrata cerkve ter ob njih ljudi. "Priložnost izgubljena, ne vrne se nobena", zato sem, kljub prejšnjemu trdnemu sklepu o prezrtju tega objekta, sunkovito ustavil avto in skočil do cerkve. Ni šlo čisto lahko, saj sta se dva domačina električarja kaj hitro razgovorila o zverinskih zahtevah, ki jih območja Natura 2000 nalagajo na pleča delavnih vaščanov, vendar me je tretji, malo starejši in priljudnejši, domačin le pospremil na podstreho cerkve in zvonika. Na podstrehi je bilo tik ob stiku z zvonikom le malo srednje velikega gvana. Verjetno so ob prenovi cerkve pred skoraj dvema desetletjema zaprli vse primerne reže. V lini nad zvoniščem je visel en mali podkovnjak (*Rhinolophus hipposideros*), prav v špicu zvonika pa sta čemela dva uhata netopirja (*Plecotus* sp.), ki pa sta bila izven dosega rok in ju zato nisem mogel določiti do vrste. Pa vendar, USPEH! Ob plezanju po zvonišču me je zvonki glas Monike opomnil, da kaj vendar delam na "njeni" cerkvi, pa sem se potem spodaj prosto v stilu filma Ko to tamo peva izgovarjal, da sem "mlajši in spretnejši".

Nato sva skupaj prijateljsko preverila nekaj možnih mest mreženja in se odločila, da bosta jez na potoku Gačnik in spodnja soteska kar prava. Pred večerom smo se v močni postavi (pridružili so se še Eva, Dren, Samo, Pia in Annasibila) vrnili in hitro postavili nekaj mrež. Malo nas je skrbelo, ker je bilo zelo sveže, da ne rečemo mrzlo (npr. ob 22 h je bilo 8,7 °C, pol ure kasneje pa le 7,6 °C), pa še nekaj malih in večjih otrok je pričakovalo, da bodo videli netopirja od blizu. Res so ga, saj se je v najbolj nerodno postavljeno mrežo ujel majhen samec poznega netopirja (*Eptesicus serotinus*) (Slika 9b). USPEH. Kar visoko najdišče za to vrsto, še bolj dobrodošel pa je bil, ker so ehokokacijski klici te vrste pogosto težko prepoznavni. Ob jezcu smo z ročnimi detektorji zaznali npr. še nekaj preletov malih netopirjev (*Pipistrellus pipistrellus*), ob vodi pa so lovili nedoločljivi netopirji iz



SLIKA 8. Mesta raziskav netopirjev med akcijo "BioJuriš" – Vojsko 2023.

skupine manjših navadnih netopirjev (t.i. *Myotis* sp. (mali)). Tudi ČŠOD je bil z lesenim opažem in celo pravo netopirnico deležen naše pozornosti, vendar nismo našli kakcev, ki bi nakazovali na prisotnost netopirjev. V netopirnici je bilo sicer vidnih nekaj črnih mrvic, vendar jih od daleč nismo mogli pripisati netopirjem. Ena izkušena netopirka je zvečer ostala pri ČŠOD z naročilom, naj spremlja izletavanje, pa sumimo, da jo je zavedlo druženje, tako da prisotnost netopirjev v ČŠOD nikakor ni ovržena.

Vendar to niso vsi rezultati. O ne, sploh še nismo prišli do polovice opaženih vrst. Dodatne potrditve so prispevale določitve posnetkov ehološkijskih in socialnih klicev netopirjev z ročnimi (RUD) in avtomatskimi ultrazvočnimi detektorji (AUD). Prvi AUD smo postavili ob most preko potoka Gačnik (AUD 1), dva smo namensko namestili ob

cesto ob skalovju (AUD 2) ali starejšem bukovem gozdu (AUD 3), saj smo hoteli najti širokouhega netopirja (*Barbastella barbastellus*), zadnjega (AUD 4) pa smo postavili na majhen kozolec ob kurišču tik ob ČŠOD (Slika 8). Z enim AUD smo se ponoči še malo zapeljali naokoli in občudovali psihedelične luči, s katerimi so metuljarji privabljali nočne metulje in morda vesoljce, ter dvoživkarje, ki so opravljali nočne popise pupkov in podobnega v raznih mlakah. Priznam, da smo med vožnjo tudi malo pomahali z ročnim ultrazvočnim detektorjem za telefon (u384 USB Ultrasound Microphone), kar je tudi prispevalo k dodatnim najdiščem netopirjev (Slika 8).

TABELA 1. Primerjava vrstne sestave in števila mimoletov (posnetkov) netopirjev z avtomatičnimi ultrazvočnimi detektorji na štirih mestih ponoči, 16. 6. 2023, s pričetkom ob sončnem zahodu (20:57), hkratno snemanje pa se je končalo ob 23:00.

VRSTA OZ. TAKSON NETOPIRJEV	AUD 1	AUD 2	AUD 3	AUD 4	AUD 4 (CELA NOČ)
MINIMALNO ŠT. VRST NETOPIRJEV	4	5	3	6	9
ŠTEVILO POSNETIH MIMOLETOV	11	14	20	147	1371
MALI PODKOVNJAK (<i>Rhinolophus hipposideros</i>)	-	-	-	-	4
NAVADNI/OSTROUHI NETOPIR (<i>Myotis myotis/blythii</i>)	-	-	-	1	1
MANJŠE VRSTE RODA NAVADNIH NETOPIRJEV (<i>Myotis</i> sp. - mali)	1	2	6	21	259
VRSTE RODA NAVADNIH NETOPIRJEV (<i>Myotis</i> sp.)	-	2	9	43	46
GOZDNI MRAČNIK (<i>Nyctalus leisleri</i>)	2	-	-	-	2
MALI NETOPIR (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	4	1	1	12	384
BELOROBI NETOPIR (<i>P. kuhlii</i>)	-	-	-	1	1
BELOROBI/NATHUSIJEV NETOPIR (<i>P. kuhlii/nathusii</i>)	-	-	-	30	60
ŠAVIJEV NETOPIR (<i>Hypsugo savii</i>)	-	-	-	-	3
MALI/ŠAVIJEVI NETOPIRI (<i>Pipistrellus/Hypsugo</i>)	1	5	-	4	8
POZNI NETOPIR (<i>Eptesicus serotinus</i>)	-	1	-	-	62
DVOBARVNI NETOPIR (<i>Vespertilio murinus</i>)	2	1	-	35	528
VRSTA IZ RODOV <i>Nyctalus/Vespertilio/Eptesicus</i>	1	2	4	-	-
ŠIROKOUHI NETOPIR (<i>Barbastella barbastellus</i>)	-	-	-	-	13
VRSTA IZ DRUŽINE Vespertilionidae	2	1	1		



SLIKA 9. a) V cerkvi sv. Jožefa na Vojskem smo našli zatočišča dveh vrst netopirjev, b) samec poznega netopirja (*Eptesicus serotinus*) z Vojskega (foto: Primož Presetnik).

Pravo presenečenje je bila visoka aktivnost netopirjev ob ČŠOD, saj smo tam dobili preko cele noči čez 800 posnetkov s skorajda 1400 netopirskimi mimoleti (Tabela 1). Delno to lahko razložimo s tem, da je bilo tam v prvi polovici noči okrog 14 °C in so bile letече žuželke dejansko aktivne. Za sredo vasi z nekaj svetilkami so bili neobičajno pogosti manjši navadni netopirji (*Myotis* spp.), pa tudi izredna aktivnost netopirjev zvočne skupine *Nyctalus/Vespertilio/Eptesicus* je povzročila naše čudenje. Na srečo so bili posneti tudi socialni klici dvobarvnega netopirja (*Vespertilio murinus*) in nekaj značilnih ehoklacijskih klicev poznega netopirja ter gozdnega mračnika (*Nyctalus leisleri*). Pričakovano je bil zelo pogost mali netopir, le enkrat pa smo posneli klice belorobega/Nathusijevega netopirja (*Pipistrellus kuhlii/nathusii*), ki smo ga enkrat slišali tudi z RUD. Očitno belorobi netopirji še niso osvojili višin Vojskega in si mali netopirji še drznejše loviti okoli luči. Dodatno presenečenje je bila kar visoka aktivnost Savijevega netopirjev (*Hypsugo savii*), vendar je bilo dobrih 80 % mimoletov zgoščenih v 20 minutah med 22:48 in 23:08. Morda sta en ali dva Savijevega netopirja prišla na Vojsko pogledat iz kakšnih nižjih predelov. Na drugih lokacijah AUD je bilo malo hladneje in verjetno je bila posledično aktivnost netopirjev minimalna. Smo pa na vseh treh mestih izven naselja posneli željene širokouhe netopirje.

Skupaj smo zabeležili 12 vrst ali skupin netopirjev: malega podkovnjaka, navadnega/ostrouhega netopirja (*Myotis myotis/blythii*), najmanj dve vrsti manjših navadnih netopirjev, gozdnega mračnika, malega netopirja, belorobega/Nathusijevega netopirja, Savijevega netopirja, poznega netopirja, dvobarvnega netopirja, uhatega netopirja in širokouhega netopirja.

Več o akciji in rezultatih drugih skupin pa na straneh CKFF in SHS.

VIRI

CKFF: [http://www.bioportal.si/projekti_podatki.php]

SHS: [<http://bioblitzslovenija.weebly.com/bioblitz-slovenija.html>]